

Leidsch OPGERICHT 1 MAART 1860 Dagb

Impact verslag Leiden Nationale Onderwijsstad 2025

LEIDEN &
PARTNERS

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	4
1. Inleiding	5
1.1 Ambitie Leiden Nationale Onderwijsstad 2025	5
1.2 Doelen van Leiden Nationale Onderwijsstad 2025	6
1.3 Hoe werken we samen?	7
1.4 Ons team	7
1.5 Partners	7
2. Impact Leiden Nationale Onderwijsstad 2025	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Eerstegraads impact	8
2.3 Eindconclusie impactanalyse LNOS25	9
3. Bijlagen	
1. Netwerkimactmodel	11
2. Het LNOS25 verhalenboek	12

‘Tijdens het nationaal onderwijsdiner in Llokaal met LEF ervaarde ik een uitnodigende sfeer. Dit diner was voor de mbo-studenten een rijke leerervaring. Ik heb nieuwe contacten gelegd en verbindingen gerealiseerd’ **teamleider mbo**

VOORWOORD

Beste lezer,

‘Want een week is niet genoeg!’ Onder het motto ‘Samen er dwars doorheen, dat is de kracht van Leiden stad van ontdekkingen’ heeft Leiden Nationale Onderwijsstad 2025 (LNOS25) in 2025 maar liefst 226 evenementen georganiseerd om de Leidse professional in het zonnetje te zetten, de rijke leeromgeving van Leiden zichtbaar te maken en samenwerkingen dwars door de organisaties heen te stimuleren en te faciliteren. Dit leverde veel energie op, mooie ontmoetingen, bewegingen en nieuwe verbindingen in het Leidse onderwijs. Maar, wat is nu de impact en doorwerking van al deze bewegingen? Hoe draagt LNOS25 bij aan deze opbrengsten?

Verhaal achter de cijfers

In dit impactverslag LNOS25 maken we de impact, doorwerking en het rimpeleffect van LNOS25 inzichtelijk aan de hand van ervaringen van betrokkenen. Deze verhalen geven een rijk inzicht in al dan niet succesvolle activiteiten, met daarbij een dieper begrip welke impact een activiteit of evenement van LNOS25 gerealiseerd heeft. Dit brengt rijke kwalitatieve output waarin meer gelaagde onderbouwing zichtbaar wordt in hoe resultaten en effecten tot stand komen. We vinden het van belang om te laten zien dat het niet alleen gaat om kwantitatieve resultaten, maar ook om verbinding op verschillende niveaus, dan alleen de cijfers zouden doen. Juist daarom kiezen we in dit impactverslag voor het verhaal achter de cijfers. Deze verhalen zijn opgenomen in het LNOS25 verhalenboek (bijlage 2).

De verzamelde impactverhalen laten zien dat de activiteiten binnen LNOS25 op consistente wijze impact realiseren op drie niveaus: eerstegraads (directe ervaring en bereik), tweedegraads (verandering in houding, gedrag en samenwerking) en derdegraads (sociaal-culturele en structurele doorwerking). Wat opvalt is dat deze drie niveaus niet los van elkaar staan, maar elkaar versterken en een duidelijke beweging laten zien richting duurzame onderwijsontwikkeling in Leiden.

De impactanalyse laat zien dat LNOS25 meer is dan een reeks evenementen. Het is een netwerkbeweging die:

- Professionals verbindt over sector- en organisatiegrenzen heen
- Urgente maatschappelijke thema’s agendeert én operationaliseert
- Leidt tot concreet vervolg in gedrag, samenwerking en projecten
- Bijdraagt aan structurele verankering van thema’s in beleid en cultuur

De samenhang tussen eerstegraads, tweedegraads en derdegraads impact vormt de kracht van deze aanpak. Inspiratie leidt tot actie, actie leidt tot samenwerking, en samenwerking leidt tot structurele verandering. Daarmee kan geconcludeerd worden dat LNOS25 substantieel bijdraagt aan het versterken van Leiden als rijke leeromgeving en als stad waar onderwijs, gemeente en maatschappelijke partners gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst.

Met dit impactverslag geven we inzicht in de impact van LNOS25. We doen dit vanuit het netwerkimpactmodel (bijlage 1), waar we de eerste conclusies trekken over de impact op eerste, tweede en derdegraads niveau (hoofdstuk 2). We vertellen de verhalen van partners hoe een activiteit of een evenement van LNOS25 doorwerking heeft binnen de eigen organisatie in het LNOS25 verhalenboek (bijlage 2). Om deze inspanningen in context te plaatsen, zal allereerst opnieuw stil gestaan worden bij de ambitie, doelen en communicatiedoelstellingen die we vanuit LNOS25 hebben nagestreefd (hoofdstuk 1).

Namens de communicatiekring en binnenkring LNOS25,

Sanne van der Linden, Proceshouder het LEF (Leiden Education Fieldlab)

1. INLEIDING

1.1 Ambitie Leiden Nationale Onderwijsstad 2025

Leiden is van oudsher een kennisstad. Universiteit Leiden is de oudste universiteit van Nederland. Inmiddels kent Leiden veel verschillende onderwijsinstellingen, die nauw met elkaar samenwerken. In Leiden zijn kennis en onderwijs onlosmakelijk verbonden met elkaar. Het vrijdenken, experimenteren, kennis maken en kennisdelen, de wereld verbeteren zijn kernwaarden van Leiden. Dat zit in het dna van de stad. Leiden is uitgegroeid tot een stad van ontdekkingen. In Leiden is onderwijs zoveel meer dan alleen lesgeven en volgen. We geloven dat onderwijs een belangrijk instrument is voor mensen, jong en oud, om hun talenten te ontplooiën en zichzelf te blijven ontwikkelen. Onderwijs is noodzakelijk voor onze volgende generaties om zichzelf en hun eigen talenten te leren kennen, en bij te kunnen dragen aan, en te participeren in onze toekomstige maatschappij. In Leiden snappen we dat een veranderende samenleving innoverend onderwijs en gelijke kansen voor kinderen vraagt.

Met de titel ‘Leiden, Nationale Onderwijsstad’, dat is de kracht van Leiden, Stad van Ontdekkingen’ en het bijbehorend thema ‘Samen er dwars doorheen’ laat Leiden één jaar lang drie dingen aan de stad en de rest van Nederland zien:

1. **Professional in het zonnetje:** Het onderwijs is bij uitstek een plek die niet zonder mensenwerk kan. We spreken daarom onze grote waardering uit voor de inzet van alle educatieprofessionals in de stad. Door hun dagelijkse toewijding is Leiden de gedegen en vooruitstrevende onderwijsstad die we nu zijn.
2. **Rijke leeromgeving Leiden zichtbaar maken:** We willen Leiden als rijke kennisstad en leeromgeving breed zichtbaar maken aan individuele onderwijsprofessionals en publieke en private educatie-organisaties lokaal en in het land. En we laten hen zien hoe we dit samen als Leidse onderwijsorganisaties vormgeven. Er gebeurt al ontzettend veel moois. Het is bijzonder dat we elkaar weten te vinden op gezamenlijke vraagstukken en uitdagingen.
3. **Samen er dwars doorheen:** We zijn overtuigd van het belang van goed onderwijs voor iedereen. Tegelijkertijd zien we dat niet ieder kind of jongere gelijke kansen op goed onderwijs heeft en ons huidige systeem steeds vaker knelt. De nationale titel benutten we om op verschillende manieren (landelijk) het gesprek aan te gaan over hoe we het onderwijs voor onze toekomstige generaties samen vormgeven.

Vanuit deze ambitie is door de communicatiekring en binnenkring LNOS25 een beoogde impactroute geformuleerd voor de impact die LNOS25 wil realiseren. Deze impactroute is geformuleerd vanuit het netwerkimpactmodel (bijlage 1).

Impact route *professional in het zonnetje*

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid
2. Tweedegraads impact: Begrip & Beeldvorming
3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Doelgroep: professional

Impactroute *rijke leeromgeving Leiden zichtbaar maken*

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid
2. Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven
3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Doelgroep: Community

Impactroute *samen er dwars doorheen*

1. Eerstegraads impact: Kennis en Bewustzijn
2. Tweedegraads impact: Houding en Gedrag
3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Doelgroep: Partners

1.2 Doelen Leiden Nationale Onderwijsstad 2025

Het doel van Leiden Nationale Onderwijsstad 2025 is:

- Het belang van (inzet op) onderwijs zichtbaar maken in zowel Leiden (lokaal) als in het land (nationaal);
- Leiden neerzetten als aantrekkelijke stad voor onderwijspersoneel (nationaal);
- Kennis (landelijk) delen en ophalen;
- Waardering geven aan de mensen, die zich dagelijks in Leiden voor het onderwijs inzetten (lokaal);
- Landelijke en lokale netwerken verstevigen voor de toekomst om vooruitgang en gelijke kansen voor kinderen in het onderwijs te creëren.

Het inhoudelijke doel van de Nationale Onderwijsstad vertaalt zich naar een aantal communicatiedoelstellingen:

Kennis:

- Bekendmaken op nationaal en lokaal niveau dat Leiden Nationale Onderwijsstad is. En welke activiteiten hier in 2025 plaatsvinden;
- De unieke aspecten van Leiden benoemen, zoals groot netwerk en intensieve sectoroverstijgende samenwerking;
- Kennis (landelijk) delen en ophalen;
- Laten zien welke kennis in Leiden te vinden is met hulp van praktische en beeldende voorbeelden;
- Landelijk bij onderwijsdeskundigen aandacht vragen voor het oplossen van lokale (Leidse) vraagstukken.

Branding:

- Leiden neerzetten als aantrekkelijke onderwijsstad om in te werken, zonder daarbij afbreuk te doen aan andere gemeenten die ook educatieve professionals zoeken.

Waardering:

- Gevoel van trots onder Leidenaren en Leidse educatieve professionals versterken;
- Verdere betrokkenheid bij en samenwerking in het Leidse onderwijs stimuleren;
- Waardering geven aan de mensen, die zich dagelijks in Leiden voor het onderwijs inzetten;
- Feestelijk mijlpalen vieren, zoals het lustrum van de Nacht van de Leraar, de afronding van de 2e fase van het LEF en het 450-jarig bestaan van de Universiteit Leiden;
- Het belang van (inzet op) onderwijs zichtbaar maken zowel in Leiden als in het land.

'Leiden Nationale Onderwijsstad heeft waarde op het versterken van het netwerk in de stad, een podium bieden om expertise te delen en verbinding tussen onderwijs, gemeente en maatschappelijke partners. Door samen op te trekken ontstaat een gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het onderwijs in Leiden' **partner NOW**

1.3 Eén heel jaar!

Als Nationale Onderwijsstad organiseerde Leiden in 2025 de kernactiviteiten van de Nationale Onderwijsweek. De Nationale Onderwijsweek 2025 liep van 6 tot en met 10 oktober 2025. De stad, die tot Nationale Onderwijsstad gekozen wordt, zet zichzelf en zijn onderwijs nationaal op de kaart. Voor het eerst zal de Nationale Onderwijsstad in 2025 niet alleen in de nationale onderwijsweek, maar het hele jaar door activiteiten organiseren. Het LEF coördineert alle activiteiten.

1.4 Ons team

We werkten binnen Leiden Nationale Onderwijsstad samen met verschillende partners in Leiden. Samen met deze partners is er een communicatiekring opgericht die verantwoordelijk was voor de communicatie, branding en PR, en samen met een binnenkring die verantwoordelijk was voor de koers. Binnen het LEF waren er verschillende rollen: projectleider en programmaleider Leiden Nationale Onderwijsstad. De rollen staan beschreven op [onze website](#).

1.5 Partners Leiden Nationale Onderwijsstad 2025

Leiden

LEIDEN &
PARTNERS

'Bij het duurzaamheidsfestival kwam ontmoeting en inhoud samen. Het was niet alleen inspirerend voor mij, ik heb de ideeën die ik daar heb opgedaan meegenomen naar mijn eigen school' **docent VO**

2 IMPACT LEIDEN NATIONALE ONDERWIJSSTAD 2025

2.1 Inleiding

In Leiden werken we steeds meer en intensiever samen voor kwalitatief onderwijs voor alle kinderen, leerlingen en studenten in Leiden. Binnen onze organisaties, maar zeker ook tussen organisaties. In kleine, concrete allianties kan nog sprake zijn van vooraf geformuleerde doelstellingen, die overzichtelijk en meetbaar zijn. Maar in grotere, complexere samenwerkingen zoals Leiden Nationale Onderwijsstad 2025 (LNOS25) met een veelheid aan partijen en een variatie aan hoofd- en subdoelen, is het lastiger om de (gewenste en daadwerkelijke) resultaten en effecten te definiëren en zichtbaar te maken. Verantwoording gebeurt in de praktijk vaak op het niveau van datgene dat relatief eenvoudig in kaart kan worden gebracht: het niveau van activiteiten en bereik bijvoorbeeld. We hebben een 227 bijeenkomsten of projecten georganiseerd, daar waren meer dan 80 partijen en ruim 17.000 deelnemers bij betrokken. LNOS25 stelt de vraag: Wat leveren die bijeenkomsten op? En hoe dragen we als LNOS25 bij aan deze opbrengsten? In co-creatie met Common Eye en SvRK heeft het LEF in 2024 het netwerkimpactmodel (zie bijlage 1) ontwikkeld dat begin 2025 is gelanceerd in een kennissessie in het LEF binnen de programmering van LNOS25. Dit model hebben we benut om de impact van LNOS25 inzichtelijk en bespreekbaar te maken.

Het meten van de impact van LNOS25 heeft in verschillende groepen plaats gevonden:

1. **De binnenkring van het LEF** heeft in december 2025 de impact van LNOS25 voor de organisaties (Hogeschool Leiden, SCOL, Stichting scholengroep Leonardo Da Vinci, Kennisstad Leiden, mboRijnland) die zij vertegenwoordigen geformuleerd;
2. **De projectleiders en trekkers van verschillende evenementen** van LNOS25 hebben met het netwerkimpactmodel het evenement voorbereid vanuit beoogde impact en op gereflecteerd;
3. **De communicatiekring en binnenkring LNOS25** heeft in januari 2026 de impact voor LNOS25 voor de organisaties die zij vertegenwoordigen geformuleerd (Hogeschool Leiden, gemeente Leiden, Leiden Kennisstad, Leiden & Partners en het LEF) ;
4. **De genodigden van de Leidse Onderwijstafel met LEF** hebben tijdens de Leidse Onderwijstafel met LEF in januari 2026 de impact van LNOS25 aan de hand van een evenement vanuit hun eigen ervaring en organisatie geformuleerd.;
5. **De nieuwsbrief lezers** van stichting Nationale Onderwijsweek hebben in januari/februari 2026 inzichten gedeeld aan de hand van de vraag 'Hoe heeft Leiden Nationale Onderwijsstad 2025 jou geïnspireerd of aangezet tot beweging in je eigen (werk)omgeving?'.

2.2 Eerstegraads impact

De eerstegraads impact richt zich op het aantal ontmoetingen, het bereik en producten die LNOS25 heeft opgeleverd. Dit hebben we uitgewerkt in onderstaande infographic.

2.3 Eindconclusie impactanalyse LNOS25

Vanuit de verhalen van Leidse professionals zoals beschreven staan in het LNOS25 verhalenboek (bijlage 2), de terugblik van de communicatiekring en binnenkring LNOS25, analyse uit de enquête NOW en terugblik van de binnenkring van het LEF kunnen we de eindconclusie trekken op eerste, tweede en derdegraads impact van LNOS25.

1. Eerstegraads impact – Bereik, waardering, kennis & bewustzijn

Op eerstegraadsniveau is sprake van een breed en divers bereik binnen het Leidse onderwijs- en kennisecosysteem. Evenementen zoals de Nacht van de Leraar, LAIDENfest, het Duurzaamheidsfestival en diverse symposia en conferenties brachten honderden professionals, bestuurders, studenten, leerlingen en partners samen. Kenmerkend voor deze laag is:

- Hoge betrokkenheid en energie tijdens bijeenkomsten
- Verhoogd bewustzijn rondom urgente thema's zoals AI, duurzaamheid, gelijke kansen en brede vorming
- Waardering voor elkaars expertise en perspectieven
- Zichtbaarheid van bestaande initiatieven en netwerken

De impactverhalen laten zien dat deelnemers zich gezien en erkend voelen in hun professionaliteit. Er ontstaat trots op het beroep, hernieuwde motivatie en inspiratie om opgedane kennis mee te nemen naar de eigen praktijk. Het bereik overstijgt bovendien steeds vaker sectoren (Voorschool, po, vo, mbo, hbo, Wwo) én verbindt onderwijs met gemeente, ondernemers en maatschappelijke partners.

Conclusie eerstegraads: LNOS25 is erin geslaagd om een breed netwerk te mobiliseren, kennis en bewustzijn te vergroten en een sterke ervaring van betrokkenheid en erkenning te creëren. Dit vormt het fundament voor verdere doorwerking.

2. Tweedegraads impact – Houding, gedrag, verbindingen en initiatieven

De impactverhalen tonen duidelijk dat de bijeenkomsten niet beperkt blijven tot inspirerende momenten, maar leiden tot concreet vervolgedrag en nieuwe initiatieven. Voorbeelden van tweedegraads impact zijn:

- Thema's zoals AI die na LAIDENfest direct op schoolagenda's (bijv. MR) worden geplaatst
- Nieuwe samenwerkingen tussen vo en mbo rondom praktijkgericht programma (PGP)
- Oprichting of versterking van netwerken (bijv. Duurzame Docenten Netwerken in meerdere regio's)
- Vervolgprojecten, nieuwe subsidieaanvragen en structurele kennisuitwisseling
- Professionals die anders kijken naar hun rol en verantwoordelijkheid

Er ontstaat een verschuiving van 'ieder voor zich' naar 'gezamenlijke verantwoordelijkheid'. Professionals zoeken elkaar op, wisselen kennis uit en starten nieuwe projecten. De houding verandert: van afwachtend of zoekend naar actief en mede-eigenaarschap nemend.

Conclusie tweedegraads: LNOS25 fungeert als katalysator voor samenwerking, gedragsverandering en gezamenlijke initiatieven. Thema's worden niet alleen besproken, maar krijgen opvolging in beleid, projecten en praktijk.

'De herkenbaarheid van Leiden Nationale Onderwijsstad, dat kwam overal terug. Je zag ook iedere keer weer de slogan: 'Samen er dwars doorheen, dat is de kracht van Leiden' op de vlaggen door de stad en socials. Dit leverde zichtbare verbindingen op en het besef wat we allemaal doen in de rijke leeromgeving van Leiden' **bestuurder VO**

3. Derdegraads impact – Sociaal-culturele en structurele doorwerking

Op derdegraads niveau wordt zichtbaar dat de activiteiten bijdragen aan een bredere cultuurverandering binnen het Leidse onderwijs- en kennisnetwerk. Belangrijke patronen in deze laag zijn:

- Versterkt partnerschap tussen onderwijs en gemeente (bijv. rondom gelijke kansen en AI)
- Verankering van thema's als AI en brede vorming in bestuurlijke agenda's en LEF-zichtlijnen
- Groeiend besef dat maatschappelijke vraagstukken alleen gezamenlijk aangepakt kunnen worden
- Een cultuur waarin studenten en leerlingen vanzelfsprekend mede-ontwerpers zijn

De impactverhalen laten zien dat er een verschuiving plaatsvindt in denken en handelen: van losse evenementen naar een gedeelde koers. Thema's als duurzaamheid, gelijke kansen, brede vorming en technologische ontwikkeling worden niet langer als tijdelijke projecten gezien, maar als structurele opgaven die vragen om gezamenlijke regie en langdurige samenwerking. Tegelijkertijd blijkt uit enkele verhalen (bijvoorbeeld rondom brede vorming) dat derdegraads impact tijd vraagt en verdere concretisering nodig heeft. Dit onderstreept dat cultuurverandering een proces is, maar dat de eerste structurele verankering zichtbaar is.

Conclusie derdegraads: LNOS25 draagt aantoonbaar bij aan een groeiende gezamenlijke visie op de toekomst van onderwijs in Leiden. Thema's worden bestuurlijk verankerd, partnerschappen verdiepen zich en er ontstaat een duurzame beweging richting een inclusieve, innovatieve en maatschappelijk betrokken leeromgeving.

Eindconclusie impact LNOS25:

De verzamelde impactverhalen laten zien dat de activiteiten binnen LNOS25 op consistente wijze impact realiseren op drie niveaus: eerstegraads (directe ervaring en bereik), tweedegraads (verandering in houding, gedrag en samenwerking) en derdegraads (sociaal-culturele en structurele doorwerking). Wat opvalt is dat deze drie niveaus niet los van elkaar staan, maar elkaar versterken en een duidelijke beweging laten zien richting duurzame onderwijsontwikkeling in Leiden.

De impactanalyse laat zien dat LNOS25 meer is dan een reeks evenementen. Het is een netwerkbeweging die:

- Professionals verbindt over sector- en organisatiegrenzen heen
- Urgente maatschappelijke thema's agendeert én operationaliseert
- Leidt tot concreet vervolg in gedrag, samenwerking en projecten
- Bijdraagt aan structurele verankering van thema's in beleid en cultuur

De samenhang tussen eerstegraads, tweedegraads en derdegraads impact vormt de kracht van deze aanpak. Inspiratie leidt tot actie, actie leidt tot samenwerking, en samenwerking leidt tot structurele verandering. Daarmee kan geconcludeerd worden dat LNOS25 substantieel bijdraagt aan het versterken van Leiden als rijke leeromgeving en als stad waar onderwijs, gemeente en maatschappelijke partners gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst.

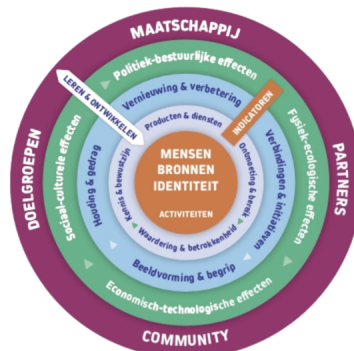

'De opening LNOS25 met de nieuwjaarsborrel op alle schermen was direct al een goede start, daar ervaarde ik de verbinding met elkaar. Veel mensen uit veel verschillende organisaties, maar toch samen. Die energie heb ik ook gevoeld tijdens de verschillende evenementen waar ik aan heb deelgenomen, zoals het LAIDENfest' **docent hbo.**

BIJLAGE 1 NETWERKIMPACTMODEL

1.1. Netwerkimpactmodel

Het netwerkimpactmodel gaat uit van een 'rimpeleffect' als achterliggende logica. Niet de causaal lineaire gedachte van 'A leidt tot B' staat centraal, maar een 'steen in de vijver' logica: je gooit een steen in de vijver (een activiteit LNOS25) en de ringen worden steeds breder en beïnvloeden elkaar, zonder dat je onomstotelijk hard kunt maken dat activiteit A geleid heeft tot activiteit Z. Ook andere factoren kunnen hebben bijgedragen aan het realiseren van het gewenste effect Z. Het doel is om een verhaal te maken, onderbouwd met indicatoren, waarin we kunnen laten zien dat het LNOS25 waarschijnlijk heeft bijgedragen aan de gewenste effecten.

We gaan ervan uit dat er iets in LNOS25 wordt ingebracht: mensen, middelen en een gezamenlijke identiteit en dat er activiteiten binnen de programmering worden ontplooid of zijn ontstaan. Deze activiteiten leiden tot directe en meetbare resultaten, zoals het aantal ontmoetingen en de waardering van betrokkenen. Die directe resultaten hebben ook een mogelijke doorwerking richting de tweede ring: denk aan het ontstaan of versterken van onderlinge relaties of ontstaan van nieuwe initiatieven en innovaties. Deze tweede orde effecten hebben vervolgens weer invloed op de effecten die in de derde ring vermeld staan: zoals sociaal-culturele of economische effecten.

De cirkels in het model zijn afzonderlijk van elkaar draaibaar. Hierdoor kunnen we de woorden aan elkaar verbinden die voor LNOS25 waardevol zijn om te onderzoeken, voor de stakeholdersgroep waar je je aandacht op wilt richten. Door de cirkels op een bepaalde manier te draaien ontstaat een (potentieel) logische redeneerlijn die je met elkaar kan expliciteren en onderzoeken.

Voorbeeld van een redeneerlijn lancering publicatie 'Leiden kleine wereldstad':

De kennisuitwisseling tijdens de ontwikkeling en lancering van de publicatie 'Leiden kleine Wereldstad', gericht op kennis over Leiden, draagten bij aan stevigere verbindingen van de scholen met de buurt. Het draagt ook bij aan het ontstaan van nieuwe initiatieven op het gebied van samenwerkingen in de buurt en gemeente Leiden met de scholen binnen de doelgroep van docenten (tweedegraads impact). Die op hun beurt bijdragen aan vernieuwing en verbetering van burgerschap onderwijs (eveneens tweedegraads impact), wat invloed heeft op de gewenste sociaal-culturele effecten van leerlingen die beter burgerschapsonderwijs ontvangen (derdegraads impact).

Om de doorrimpeling van LNOS25 voor nu zichtbaar te maken vertellen we in het LNOS25 verhalenboek (bijlage 2) de verhalen van educatieve professionals en partners.

Het Leiden Nationale Onderwijsstad 2025 verhalenboek

PARTNERS

'Het duurzaamheidsfestival in Llokaal met LEF is bezocht door veel verschillende mensen die deels al in het Leidse netwerk zitten en deels door LNOS25 zijn aangetrokken. Zoveel enthousiasme en verbinding op het thema duurzaamheid, dat nu ook verder wordt opgepakt in de 3e fase van het LEF' beleidsmedewerker Kennisstad Leiden

Inleiding

Het idee ontstond al snel om een verhalenboek te ontwerpen om de impact van LNOS25 zichtbaar te maken en te delen. Verhalen over de energie van LNOS25 en het zichtbaar maken van de doorwerking die een evenement in LNOS25 heeft gehad op mensen, organisaties en onderwijskwaliteit. In dit LNOS25 verhalenboek beschrijven we de impact en de doorwerking van verschillende events vanuit onze beoogde impactroutes geformuleerd vanuit het netwerkimpactmodel (bijlage 1) voor de drie ambities voor LNOS25:

1. De professional in het zonnetje
2. De rijke leeromgeving van Leiden laten zien
3. Samen er dwars doorheen.

De impactverhalen zijn beschreven vanuit Leidse educatieve professionals die hebben deelgenomen aan een Onderwijsstad evenement en de doorwerking beschrijven voor het dagelijks handelen binnen de eigen organisatie.

Hoofdstuk 1: Leidse verhalen ambitie 1: 'De professional in het zonnetje'

Evenement: Nacht van de Leraar

1. Eerstegraads impact: Ontmoeting & bereik

De Nacht van de Leraar trok dit jaar ruim 350 bezoekers. 60 % daarvan nam voor de eerste keer deel aan de Nacht van de Leraar. 75% was pedagogisch medewerker, leerkracht, leraar of docent. Alle bijdragen in de programmering van de Nacht van de Leraar waren sector- of partneroverstijgend. De workshop 'in gesprek met raad en daad' was een samenwerking van de drie sectorraden PO, VO en MBO. Alle drie de voorzitters waren aanwezig met een beleidsmedewerker om vraagstukken te delen die over de grenzen van hun organisatie gaan. Op sociale media en in de radio-uitzending van Kennismakers van radio Sleutelstad is er veel aandacht geweest voor de Nacht van de Leraar. Op [YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=...) rouleerde vanaf mei 2025 9 verschillende filmpjes waar verschillende Leidse professionals en de Leidse wethouders gemeente Leiden deelden wat de kracht van de Nacht is. Deze filmpjes zijn 615 keer bekeken. Kennismakers besteedde in twee uitzendingen aandacht aan de Nacht van de Leraar: <https://sleutelstad.nl/programma/kennismakers/uitzending/2025-09-30/?uur=1&start=2159> en <https://sleutelstad.nl/programma/kennismakers/uitzending/2025-10-14/?uur=1&start=2181>

2. Tweedegraads impact: Verbinding & initiatieven

Tijdens de Nacht van de Leraar hosten we bewust ook de ruimte voor informele ontmoeting. We starten met 'eet & beleef' waarin we samen eten en je verschillende activiteiten kunt beleven. Bij binnenkomst beleef je direct een activiteit waarbij we faciliteren dat mensen elkaar ontmoeten en kunnen verbinden. We zien dat dit gebeurt doordat mensen elkaar voorstellen, samen gaan eten en contactgegevens uitwisselen. Zo weet de doelgroep van de Nacht van de Leraar elkaar ook buiten de georganiseerde activiteiten te vinden en kunnen er nieuwe samenwerkingsactiviteiten uit voortvloeien.

3. Derdegraads impact: Sociaal-culturele effecten

Tijdens de Nacht van de Leraar ervaar en voel je de energie, trotsheid op het beroep leraar, gezamenlijk verbinding op onderwijs. 95-100 % van de deelnemers gaat met energie, nieuwe verbindingen, nieuwe kennis en trotsheid op zijn beroep naar huis en de volgende dag naar zijn werk. Dat lezen we terug in de jaarlijks enquête die we afnemen n.a.v. de Nacht van de Leraar.

Post op LinkedIn na de Nacht van de Leraar 2025

'Inspirerende nacht, sta weer heerlijk aan!' **Leerkracht PO**

'Elkaar inspireren door successen te delen. Dat is wat we gisteren ervaarden tijdens de workshop van de Nacht van de Leraar. De werkkartaar vanuit het 10-stappenplan voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong ga ik toepassen in mijn werk' **pedagogisch medewerker**

'We hebben met plezier een workshop samen gegeven tijdens de Nacht van de Leraar. Wat een oprechte interesse en hoge mate van betrokkenheid hebben wij zo in de avond ervaren. Weer een Nacht van de Leraar waar ik met plezier op terug kijk' **Trainer hbo en Universiteit.**

'Wat een nacht, dank daarvoor. Ik ben benieuwd wat jullie nieuwe evenement gaat worden' **docent VO**

'En wat is er veel moois ontstaan de afgelopen jaren. Energie en enthousiasme verbindt vele collega's onderwijs-zorg-innovatie. Heerlijk werken met het LEF, heerlijk werken in Leiden' **bestuurder VO**

Serie: de professional in het zonnetje

Persoonlijke verhalen leiden tot grotere beweging.

In onderstaande tekening zie je het verhaal hoe persoonlijke verhalen in de serie 'Leidse lessen' hebben geleid tot grotere bewegingen.

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

We hebben op diverse wijze de waardering voor de professional zichtbaar gemaakt. We hebben professionals op verschillende wijzen een podium gegeven door bijv. de groeiende en reizende tentoonstelling 'Leidse lessen', de podcast serie 'de stem van Onderwijsstad' de wekelijkse uitzendingen van Kennismakers bij radio Sleutelstad. Maar, ook het samen vieren van het beroep bij de jaarlijkse Nacht van de Leraar. Dit deden we door het hosten van evenementen, het open stellen van interne evenementen en landelijke evenementen naar Leiden halen. Zo zagen we dat professionals zich gewaardeerd voelden, betrokken waren bij elkaar en zich gezien en gehoord voelden door gelijkgestemden bij deze evenementen. Docenten gaven aan dat ze trots waren op hun beroep en dat ze in Leiden werkten.

2. Tweedegraads impact: Begrip & Beeldvorming

Door het delen van de verhalen van de professionals is er meer begrip en beeldvorming ontstaan over dit prachtige beroep. We zagen dat bij de verschillende evenementen de doelgroep divers was, waardoor er meer begrip en beelden zijn voor elkaars werkplek of onderwijssector. Ook hebben verhalen weer geleid tot nieuwe verhalen iof erkenning. Zo heeft het verhaal van de conciërge uit de Leidse lessen indirect geleid tot een nominatie 'conciërge van het jaar'.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele effecten

Persoonlijke verhalen leiden tot een grotere beweging. In de legacy van LNOS25 delen we via www.hetlef.nl opnieuw de verhalen van de mensen die er dwars doorheen blijven gaan en zo een uniek Onderwijsstad etuietje krijgen die gemaakt is door het Circulair Warenhuis van alle Onderwijsstad vlaggen.

LAIDENfest

Docent VO, docent hbo, sociaal ondernemer

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

LAIDENfest bracht een brede groep deelnemers samen uit verschillende lagen van de stad: studenten, docenten, bestuurders, ondernemers en inwoners. Door de combinatie van workshops, lezingen en panelgesprekken ontstond een open en toegankelijke omgeving waarin kunstmatige intelligentie niet alleen als technologische ontwikkeling werd besproken, maar ook als maatschappelijk vraagstuk. De drempel om hierover met elkaar in gesprek te gaan werd merkbaar verlaagd.

De directe impact werd zichtbaar in de grote betrokkenheid van deelnemers. Docenten uit verschillende onderwijssectoren wisselden ervaringen uit over het gebruik van AI in hun onderwijspraktijk, bijvoorbeeld tijdens een workshop waarin werd getoond hoe eenvoudig het is om met AI een film te maken. Ook studenten speelden een actieve rol door hun werk te presenteren aan een breed publiek. Deze directe interacties zorgden voor enthousiasme, nieuwsgierigheid en nieuwe verbindingen tussen deelnemers.

2. Tweedegraads impact – Begrip en beeldvorming

Naast de directe ontmoeting droeg het festival bij aan een verdieping in begrip en beeldvorming rond AI. De gesprekken tijdens workshops en discussies maakten duidelijk hoe AI verschillende sectoren raakt, van onderwijs en beleid tot ondernemerschap en maatschappelijke vraagstukken. Docenten reflecteerden samen op de rol van AI in hun lessen en op de vraag hoe zij hierover het gesprek kunnen voeren met leerlingen en studenten. Tegelijkertijd liet de actieve deelname van studenten zien hoe waardevol hun perspectief is in discussies over de toekomst van onderwijs en technologie. Door deze uitwisseling ontstond een realistischer en breder beeld van AI: niet alleen als technologische innovatie, maar ook als onderwerp dat ethische, sociale en pedagogische vragen oproept.

Deze verdieping droeg bij aan meer wederzijds begrip tussen deelnemers uit verschillende sectoren. Het besef groeide dat AI geen geïsoleerd thema is, maar een ontwikkeling die gezamenlijke reflectie en samenwerking vraagt.

3. Derdegraads impact – Sociaal-culturele effecten en structurele samenwerking

De impact van LAIDENfest reikt verder dan het evenement zelf. De betrokkenheid van onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en de gemeente Leiden heeft bijgedragen aan een groeiend netwerk rond AI en digitale geletterdheid in de stad. Bestuurders en onderwijsprofessionals erkennen steeds meer dat de ontwikkelingen rond AI vragen om gezamenlijke regie en samenwerking.

Een belangrijk sociaal-cultureel effect is dat het betrekken van studenten bij kennisdeling, organisatie en presentatie steeds vanzelfsprekender wordt. Hun rol als actieve partners in het gesprek over de toekomst van onderwijs en technologie wordt breder erkend. Daarnaast is er een groeiend besef dat scholen, organisaties en de samenleving continu met elkaar in gesprek moeten blijven over de rol van AI in leren, werken en samenleven.

LAIDENfest fungeert daarmee als katalysator voor een bredere beweging in de stad: een gezamenlijke verkenning van hoe Leiden zich kan ontwikkelen als kennis- en innovatiestad waarin onderwijs, overheid, bedrijfsleven en studenten samen werken aan een verantwoorde en toekomstgerichte omgang met kunstmatige intelligentie.

“Het LAIDENfest, het AI-festival, waar ik zo trots op ben tovert een glimlach op mijn gezicht. Groots in betrekkelijk korte tijd, groots in aanbod, maar ook in bezoek, echt een geslaagd evenement” **bestuurder PO/VO**

Evenement: Inspiratiesessie SCOL

Bestuurder Education Warehouse

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Er waren veel deelnemers die open stonden voor elkaar. Ze kwamen uit verschillende scholen PO en VO en andere organisaties. De energie en de betrokkenheid naar elkaar was heel groot.

2. Tweedegraads impact: Begrip & Beeldvorming

AI stond centraal. Het tempo van het leren was hoog en dat kwam door de open energie en hoge betrokkenheid naar elkaar.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Ik ervaarde deze dag dat de uitdaging die deze tijd met AI met zich meebrengt kan je samen aan gaan en ontdek je samen gaandeweg. Die energie neem ik mee terug naar mijn organisatie.

Evenement: Opening studiejaar Hogeschool Leiden met 'brede vorming'

Onderwijskundige hbo

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Tijdens de opening van het studiejaar van Hogeschool Leiden stond brede vorming centraal. Dat zorgde voor de agendering van brede vorming. Het bestuur en docenten maakte een betrokken indruk. Ik ervaarde dat het echt belangrijk gevonden werd.

2. Tweedegraads impact: Begrip & Beeldvorming

Het nieuwe begrip 'brede vorming' is gelanceerd. We zijn nog aan het zoeken met elkaar wat het precies inhoudt. In de beeldvorming hebben we stappen gezet: dat we breedvormend onderwijs van belang vinden voor al onze studenten.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Ik vind dat de lancering van brede vorming nog te dun is om op dit niveau impact te maken. Het begrip 'breedvormend onderwijs' werd daarvoor nog onvoldoende scherp geladen.

Evenement: Expeditie leerkracht

Docent VO

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

De expeditie wordt gewaardeerd door de deelnemers, de scholen die de deelnemers bezoeken en de professionals die daar werken. De expeditie is voor veel deelnemers een bevestiging van de koers die ze zijn ingezet om te verkennen of ze leerkracht willen worden. De scholen zijn betrokken. Door het succes van de expeditie is het een uitdaging om voldoende opleidingsplekken te vinden.

2. Tweedegraads impact: Begrip & Beeldvorming

De deelnemers ervaren de praktijk sterk en er wordt veel geleerd over het vak door het te doen. Het beeld van een school en het beroep wordt daardoor goed ervaren door de deelnemers. Ook het bezoek aan de lerarenopleiding is daarbij helpend.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Het effect van expeditie leerkracht is dat er een brede groep aankomende leerkrachten met veel en wisselende ervaringen de scholen binnen komen. Dit verrijkt de bestaande schoolteams.

Opening nationale week gelijke kansen Bestuurder JES Rijnland

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

De deelnemers waren onderdeel van het evenement en konden nieuwe kennis ophalen. Ze ontvingen waardering voor wat ze doen.

2. Tweedegraads impact: Begrip & Beeldvorming

Onze organisatie JES Rijnland is zichtbaarder geworden door de verschillende vormen in het evenement. Daardoor is er meer begrip en beeldvorming in wie we zijn en wat we doen. Dat leverde nieuwe verbindingen op en een mooie positie in netwerken. We weten meer van elkaar en wat we voor elkaar kunnen betekenen op het gebied van gelijke kansen.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Onze betrokkenheid bij de nationale gelijke kansen week vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak leverde een nieuwe medewerker op. We hebben draagvlak gecreëerd met elkaar om samen aan de slag te gaan met gelijke kansen.

Evenement: Duurzaamheidsfestival

Beleidsmedewerker gemeente

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Ik ervaarde betrokkenheid, verbondenheid en erkenning van gelijke gestemde rondom duurzaamheid.

2. Tweedegraads impact: Begrip & Beeldvorming

Er namen onderwijsprofessionals deel vanuit het hele land. Daardoor was er veel ruimte voor beeldvorming en begrip voor elkaar. Dit resulteerde in het ontstaan van een nieuw netwerk.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Het duurzaamheidsfestival gaf het signaal dat er aandacht moet zijn voor duurzaamheid. Dit zie ik terug in het beleid van de gemeente.

‘Ik vond de Nacht van de Leraar een heel energie gevende avond. Door LNOS25 hebben er veel nieuwe leraren deelgenomen. Het was echt met een knal eruit. Ik ben benieuwd naar het nieuwe evenement als opvolger van de Nacht van de Leraar’ **bestuurder hbo**

Hoofdstuk 2: Leidse verhalen ambitie 2 'rijke leeromgeving Leiden zichtbaar maken'

Impactroute doel *rijke leeromgeving van Leiden zichtbaar maken*

Communicatiekring

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

De zichtbaarheid via bijv. NRC-bijlage, de nationale onderwijskrant, de zichtbaarheid op straat met alle vlaggen, muppi's en banieren en zelfs een billboard op de A4 tijdens de Nationale Onderwijsweek, zichtbaarheid in socials, verhalen en filmpjes zorgde ervoor dat je je meer ging verdiepen, in actie kwam, dat je participeerde en dat je ging delen. We hebben de doelgroepen laten voelen dat ze in Leiden werken, dat ze ambassadeur zijn, onderdeel van het ecosysteem "ik ben de rijke leeromgeving". Het creëerde een trots gevoel bij educatieve professionals.

2. Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven

LNOS25 heeft veel nieuwe initiatieven gecreëerd. Voorbeelden van nieuwe initiatieven zijn: open tickets bij interne evenementen, landelijke evenementen zoals duurzaamheidsfestival, opening Nationale Gelijke Kansenweek, OCW dichtbij zijn naar Leiden gekomen en op onverwachte plekken zijn dingen ontstaan (bijv. Oud Leiden Nieuws, Leidse Marathon, 3 oktober optocht) en Legacy zichtbaar via Onderwijs in de Leidse regio. Dit zorgde voor een gevoel van trots en verbinding, en daarmee dat de kennis weer verder gedeeld werd en nieuwe initiatieven zijn genomen. LNOS25 was Zichtbaar bij verschillende doelgroepen en op verschillende schaalniveaus (lokaal – regionaal – landelijk).

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

LNOS25 leidt tot trots voor de community, daar wil je bij zijn. LNOS25 zorgde voor een versterking van het ecosysteem. Het besef dat in Leiden veel kansen liggen voor je eigen ontwikkeling. Het gevoel dat je onderdeel bent van iets groters, je bent onderdeel van het ecosysteem, en dat verrijkt jezelf en het ecosysteem van de rijke leeromgeving -> bewustzijn en handelingsperspectief, ook kruisbestuiving van peuterspeelzaal tot onderwijs voor ouderen – vergroot je perspectief op de stad. We kunnen de conclusie trekken dat de innercircle verder is versterkt. We blijven op zoek gaan naar alle goede verhalen en voorbeelden en willen deze optimaal delen. Het vraagt om over de grenzen van je eigen organisatie heen te blijven stappen, ook in je communicatie, Steeds uitleggen en inzichtelijk maken dat een bepaalde activiteit wellicht op het eerste oog niet bijdraagt aan bijv. meer studenten, maar dat dit wel degelijk doordruppelt als de beweging op gang wordt gebracht.

Evenement: LAIDENfest

Wethouder gemeente Leiden en bestuurder hbo

1. Eerstegraadsimpact: Waardering & Betrokkenheid

Tijdens het evenement was goed zichtbaar dat de volle breedte van educatieprofessionals uit PO, VO, HBO, MBO en WO aanwezig was en ook partijen die daar direct omheen staan zoals Technolab en Verwonder om de Hoek. Dit evenement leverde een mooie samenwerking op met Leiden Bio Science Park, door de bijdrage die ondernemers hebben geleverd aan het inhoudelijke programma. Tijdens het LAIDENfest realiseerde we een goede samenwerking met ondernemers van Leiden Bio Science Park en de verbinding onderwijs en technologie. We ervaren een hoge betrokkenheid van ondernemers bij het onderwijs. De ervaring dat er bij educatieve professionals nog weinig kennis en ervaring is met AI. Door het aanbod van LAIDEN fest heeft er veel uitwisseling plaats gevonden, dat zorgde voor waardering voor elkaars expertise en betrokkenheid op elkaars ontwikkelingen. Iedereen worstelt met hetzelfde vraagstuk. En tegelijkertijd gebeurt er ook al heel veel en weten we het niet van elkaar. LAIDEN fest was bedoeld om deze krachten te bundelen en kennis te delen, maar ook om betrokkenheid bij het onderwerp te creëren juist als je niet weet wat je ermee moet.

2. Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven

We ervaren veel steun aan elkaar door de verbinding die we met elkaar hebben ervaren rondom het thema AI tijdens het LAIDEN fest. Tijdens het LAIDENfest zijn de verschillende teams die zich bij de partners bezighouden met AI, zoals het AI-lab van Hogeschool Leiden zichtbaarder geworden, dit

leverde nieuwe verbindingen en initiatieven tot kennisuitwisseling op. Het initiatief is genomen op een vervolg te geven aan het LAIDENfest door op woensdagmiddag 17 juni 2026 het opnieuw te organiseren hier in Hogeschool Leiden. Door het evenement is beter inzichtelijk wat er al gebeurt op dit thema en waar je bij aan kunt sluiten. Naar aanleiding van het evenement hebben professionals elkaar ook op andere manieren gevonden en zijn ze gaan samenwerken.

3. **Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten**

Technologische ontwikkelingen nemen een vlucht. Waar kan je het wel of niet gebruiken in ons onderwijs. Er kan technisch iets, het wordt geadapteerd en sommige organisaties zien voordelen. Dan krijgt het op een gegeven een sociaal cultureel effect. Er zit een volgordelijkheid in deze ontwikkeling. Het evenement heeft dusdanig veel aandacht getrokken dat AI nu ook meegenomen is als dwarslijn in waar het LEF aan werkt het komende jaar en er is een blijvende verbinding met het LEF netwerk en het evenement, waardoor er een grotere impact gemaakt kan worden.

Evenement: Beleidspel Kansengelijkheid

Bestuurder Peuterspeelzaal

1. **Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid**

Het spel was zodanig opgebouwd dat je je moest verplaatsen in de rol van een andere organisatie (gemeente, onderwijs en welzijn) en dat creëerde begrip en betrokkenheid naar elkaar.

2. **Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven**

Omdat je met elkaar speelt ervaarde ik ook dat je makkelijker contact met elkaar hebt. Vanuit het spel werd ook nagedacht over de toekomst waardoor direct een zaadje is geplant voor nieuwe initiatieven.

3. **Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten**

Elke moment hierna dat ik de anderen weer heb ontmoet ervaarde ik herkenning en dat zorgde dat ik weer samen met hen verder in andere onderwerpen.

Evenement: PGP-conferentie (Praktijk Gericht Programma)

Docent mbo en VO

1. **Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid**

Tijdens deze conferentie is een netwerk ontstaan om PGP's in het VO te gaan ontwikkelen. We leerden van elkaar: de mavo leerde van het vakonderwijs in het mbo.

2. **Tweedegraads impact: Verbindingen & initiatieven**

Door deze conferentie ontstond er direct ene nieuwe verbinding en initiatief: via ons platform hebben we 'Rijp en Groen' a.h.v. PGP's bij elkaar gebracht. Daarna zijn collega's VO en mbo direct bij elkaar in de praktijk gaan kijken.

3. **Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten**

Door deze samenwerking rondom PGP's zijn we er nog bewuster van dat nieuwe partners en het bedrijfsleven betrokken moet zijn. Het praktijkleren is voor deze twee doelgroepen een must.

Evenement: Onderwijs & Onderzoek Festival Hogeschool Leiden

Docent hbo

1. **Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid**

Dit festival waren er door de open tickets niet alleen Hogeschool Leiden collega's, maar ook collega's van Leidse partners. Dat resulteerde in veel waardering voor onderzoek. Er was een hoge betrokkenheid door waardering van de docenten die daar een podium kregen door het geven van bijv. een workshop.

2. **Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven**

De lector brede welvaart kon veel betekenen in de verbinding voor onderzoek. Ook is voor het eerst de innovatie voucher uitgereikt en dat heeft veel ruimte gegeven voor innovatie plannen.

3. **Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten**

De onderzoeken en verschillende workshops van het O&O festival kregen een vervolg in het scholarship of teaching and learning congres in Leiden. Een nieuw podium en een nieuw bereik.

Evenement: Lancering boek 'bouwen aan breedvormend onderwijs'

Teamleider hbo

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Ik ervaarde dat het boek taal geeft aan wat het betekent om breedvormend op te leiden en breedvormend onderwijs te creëren. Er was ruimte tijdens de boeklancering voor professionals om samen met elkaar hierover in gesprek te gaan. Deze gesprekken waren meer dan 'cognitie'.

2. Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven

Er was een brede groep aan deelnemers. De voltallige breedte van het onderwijs was aanwezig. Dat zorgde voor een rijke omgeving waar veel nieuwe verbindingen zijn gelegd.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Deze boeklancering had het effect op de deelnemers dat we kijken naar de gehele mens op het gebied van ontwikkeling. Ik vind dit lastig om te meten omdat kwaliteit wordt vastgelegd in kwalitatieve data.

Evenement: Onderwijsymposium 'aan den oevers'

Sociaal ondernemer

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Ik voelde de betrokkenheid van de mensen in de ruimte. Het voelt echt. Tijdens dit symposium waren de samenwerkingen en ervaringen in en uit de praktijk zichtbaar.

2. Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven

Tijdens dit symposium stond het bootje aan den oever centraal in de ruimte van de stadsfoyer van het stadhuis. Het bootje reist letterlijk langs allerlei scholen. Deze conferentie heeft ook input gegeven aan de collega's van gemeente Leiden en de onderwijs professionals om handen en voeten te geven aan het kinderrechten verdrag.

Samen hebben we ervaren dat er ook andere manieren zijn van het evalueren van onderwijs aan de hand van het kinderrechtenverdrag en drinkbare rivieren.

We starten met een onderzoek in de praktijk naar hoe hier mee om te gaan als docent, beleidsmaker en leerling.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Ik ervaarde dat dit symposium mensen aan het denken zette en mensen in beweging bracht. Ruimte maken voor makerschap van leraar.

Evenement: Opening Sleutelplaats

Docent en oprichter

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Er zijn meer dan 100 mensen afgekomen op deze opening en de diversiteit was enorm. Dit resulteerde in een grote steun en betrokkenheid van Leidse professionals voor het durven doen en anders kijken naar onderwijs.

2. Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven

Vergelijkbare initiatieven in het onderwijs vonden elkaar tijdens de opening en in de periode daarna. Ondernemers hebben zich verbonden aan het onderwijs in de Sleutelplaats.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Er wordt steeds meer gesproken over het anders organiseren van onderwijs. Daardoor worden steeds meer jongeren geholpen.

Evenement: Vrouwen in de wetenschap – Naturalis

Docent mbo

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Wat een gaaf evenement was dit. Ik ben geïnspireerd door vrouwen die bij Naturalis werken. Hoe deze vrouwen zo ver zijn gekomen en wat hen heeft geholpen.

2. Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven

Ik zag dat deelnemers geïnspireerd waren en ik zag een knop omgaan bij zowel mijn studenten als de beleidsmakers. Ik ben zelf geïnspireerd door deze bijeenkomst en daarom heb ik een vervolg georganiseerd: een inspiratiesessie met alle verschillende beroepsgroepen.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Als voorbeeld hebben meisjes die met één been achterstaan naar hun gevoel, kans gepakt tijdens de inspiratiesessie. Ze hebben zelfs telefoonnummers uitgewisseld om met elkaar in contact te blijven. Hun mindset is totaal veranderd.

Evenement: Spring lustrum

Teamleider hbo

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Door het vieren van het lustrum Spring en deze open te stellen voor belangstellenden zijn er veel verbindingen gelegd met Leiden en Spring. We hebben het gedachtegoed van de start van Spring, onze ambitie en uitwerking daarvan via studenten, grondleggers en werkveld gedeeld.

2. Tweedegraads impact: Verbindingen & Initiatieven

Er is bij de deelnemers begrip van breedvormend onderwijs, de basis van Spring. De energie en zichtbaarheid van Spring als opleiding tot vernieuwend onderwijs is deze middag goed duidelijk geworden. Dat leverde nieuwe verbindingen op met partners uit Leiden Nationale Onderwijsstad.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Spring is een kleine lerarenopleiding met een klein aantal studenten en de doorwerking van Spring is groter dan deze onderwijspraktijk en daar is Leiden Nationale Onderwijsstad bij betrokken geweest. Breedvormend onderwijs sijpelt door naar leerlingen en studenten. Dit heeft ook geresulteerd in de zichtlijn 'brede vorming' in het LEF.

Evenement: Duurzaamheidsfestival

Docent VO

1. Eerstegraads impact: Waardering & Betrokkenheid

Op het [Duurzaamheidsfestival](#) waren onderwijsprofessionals en leerlingen aanwezig: zo'n 180 in totaal. Alleen al die combinatie maakte dit tot een uniek evenement. Het festival omvatte een combinatie van lokale Leidse en landelijke aanbieders op de inspiratiemarkt en bij de workshops. Leiden heeft zichzelf op

de kaart gezet als stad waar Duurzaam Onderwijs een belangrijke plek inneemt. Op de markt stonden o.a. de nieuwe master voor 'Duurzaam Onderwijs' waar docenten met interesse luisterden naar het onderwijsaanbod van de deeltijd Master. Het lectoraat Natuur en Ontwikkeling kind sprak met Stichting naar Buiten Leiden. Het Duurzaam Docenten Netwerk Leiden met Leren met de Stad. Door de gemeente ondersteunde initiatieven zoals Green-side, Het Technolab, het Citizen Science lab, KEET, stichting Fibershed etc. konden zichzelf onder de aandacht brengen van onderwijsprofessionals naast talloze workshops. De workshops waren veelal gemengd met leerlingen en docenten en er ontstonden ontroerende gesprekken door de wijsheid maar ook zorgen die de leerlingen zo open deelden met de aanwezigen.

2. Tweedegraads impact: Verbindingen & initiatieven

Leiden heeft zichzelf op de kaart gezet met dit Duurzaamheidsfestival voor het Onderwijs als stad met inspirerende Duurzame Onderwijs Initiatieven. Het festival werd geopend door wethouder Abdelhaq Jermoumi samen met [twee leerlingen van de Klimaatklas en een Green Team leerling vanuit het Duurzaam Docenten Netwerk](#). Naast de combinatie van zowel Leidse als landelijke aanbieders was het Festival ook een mix van docenten en leerlingen uit zowel Leiden als de rest van Nederland en leidde daarmee tot veel uitwisseling van ervaringen, bijvoorbeeld bij het Duurzame Speeddaten. Het Duurzaam Docenten Netwerk Leiden inspireerde in samenwerking met Teachers for Climate maar liefst 8 andere regio's ook tot het oprichten van Duurzame Docenten Netwerken! De viering van het Duurzaamheidsfestival in Leiden past bij de ambitie van Leiden Kennisstad om Duurzaamheid en Biodiversiteit tot één van de drie kernthema's van het Leidse onderwijs te maken. Daarnaast past het ook bij de ambities die Leiden heeft ondertekend als lid van de coöperatie Leren voor Morgen als eerste gemeente in Nederland. De lof van het festival werd op (social) media binnen en buiten Leiden bezongen:

[Sleutelstad: Duurzaamheidsfestival met Nanda van Beest en Marco de Kok](#)

[Groot bereik van het Duurzaamheidsfestival op LinkedIn](#)

[LEF op LinkedIn enthousiast over het Duurzaamheidsfestival](#)

[Website Maerlant Lyceum enthousiast over Duurzaamheidsfestival](#)

[Website Fibershed enthousiast over Duurzaamheidsfestival Leiden](#)

[Website Ecoschools enthousiast over Duurzaamheidsfestival Leiden](#)

[Wite Leren voor Morgen enthousiast over Duurzaamheidsfestival Leiden](#)

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

De vele Duurzame Onderwijs Initiatieven: De Klimaatklas, Het Duurzaam Docenten Netwerk, De nieuwe Master Duurzaam Onderwijs, Het Lectoraat Natuur en Ontwikkeling Kind en de vele duurzame studies aan [Universiteit Leiden](#) aan [Hogeschool Leiden](#) en [mboRijnland](#). Allemaal streven we hetzelfde doel na: Duurzaamheid onderdeel maken van het Curriculum. [Nederland loopt achter met klimaatonderwijs in vergelijking met veel andere landen](#). Op het PO en VO wordt daartoe een aanzet gegeven in de [concept kerndoelen van de SLO wordt gesproken over Planetair Burgerschap](#). Dit is echter een inspanningsverplichting en leidt er slechts toe dat alle scholen in hun missie en visie Duurzaamheid op #5 zetten. Onze wens is Duurzaamheid in het DNA en fundament van het onderwijs in Leiden en binnen Nederland verankerd te krijgen. Daartoe zoeken we samenwerking met scholen van alle niveaus en leeftijden in Leiden en daarbuiten om elkaar te inspireren, enthousiasmeren, druk uit te oefenen en te komen tot een cultuuromslag: Waarbij Duurzaamheid, [Hoopvolle didactiek](#) en Toekomstkunde een integraal onderdeel van het onderwijs worden. In deze tijd waarin we voor steeds meer kennis en vaardigheden op AI leunen is leren nadenken over de gewenste toekomst belangrijker dan ooit. In het onderwijs moeten onze leerlingen, [hun zorgen](#) en hun creatieve ideeën en oplossingen serieus nemen. Daarnaast hebben we de taak hen te helpen inzien dat de toekomst niet vastligt en zij de toekomst van Leiden en Nederland en daarmee ook in Europa samen vormgeven. Hoe we door samen te werken groene circulaire duurzame rimpelingen kunnen veroorzaken en hoe iedere transitie is gestart met bevlogen individuen die samenwerken om hun idealen te verwezenlijken.

Hoofdstuk 3: Leidse verhalen ambitie 3: ‘samen er dwars doorheen’

Impactroute doel *samen er dwars doorheen*

Communicatiekring en binnenkring LNOS25

1. Eerstegraadsimpact: Kennis & Bewustzijn

In voorjaar 2024 organiseerde het LEF een sessie op hun locatie op het Stationsplein met veel partners uit onderwijsveld, ondernemers, sociaal culturele partners en de gemeente om samen te bespreken wat we met Onderwijsstad willen bereiken, wat willen we laten zien op regionaal en landelijk niveau en wat is dan een passend thema. Er was meteen enthousiasme om dit samen op te pakken. Het was een geheime ontmoeting, maar we vonden het van belang om de start direct samen op te pakken. De partners snapten dat ze het nog niet van de daken moesten schreeuwen. Het was een publiek geheim binnen het Leidse onderwijs tot de opening in januari 2025. In deze ontmoeting creëerden we samen een tijdlijn van 2025 waar interne evenementen op lagen die open gesteld gingen worden voor elkaar, niet te creëren evenementen en kansen die partners zagen om samen te gaan creëren. Er kwam veel input voor het thema. In een vervolgssessie met de communicatiegroep LNOS25 zagen we dat de input voor het thema lag in de kracht van Leiden dat we dwars door alle lagen van de organisaties samenwerken op grote thema's. Het thema kwam vrij snel tot stand: Samen er dwars doorheen --> nadruk op gezamenlijkheid en dingen anders doen om nieuwe activiteiten en samenwerkingen tot stand te brengen. Het begon al met feit dat LNOS25 een heel jaar zou duren i.p.v. één week. Op het vlak bewustzijn viel er nog een slag te maken. Veel organisaties waren moeilijk zelf in actie te krijgen om LNOS25 te promoten door bijv. sociale media in te zetten en zo evenementen te delen. De communicatiegroep organiseerde daarom een spreekuur voor alle communicatiecollega's van de partners, deze werd slecht bezocht.

2. Tweedegraads impact: Houding en gedrag

Partners handelden naar het thema: samen en dwars. Hele jaar door waren er evenementen, deze sloten aan bij wat er al bestond. Evenementen werden opengesteld ondanks koudwatervrees. Iedereen die op jaarkalender wilde, kwam daarop als het een raakvlak had met onderwijs. Er was veel positieve energie. Partners die wat trager op gang kwamen, hebben we persoonlijk benaderd en in de tweede helft van het Onderwijsstad jaar waren ook zij zichtbaar.

Niet alle partners wisten hoe je de energie die er was bij de start of tijdens andere ontmoetingen kon omzetten in iets concreets. LNOS25 had veel zichtbaarder kunnen zijn op socials en bij instellingen zelf. Zoals bijv. vlaggen aan de gevels, banners of een handtekening in je email.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

We zijn trots op wat bereikt is en willen deze energie vast houden en successen voortzetten. LNOS25 maakt ook energie los om nieuwe dingen te proberen. Uit wrijving kunnen nieuwe dingen ontstaan zoals bijv. het openstellen van evenementen en deze zichtbaar houden op een jaarkalender. Stadsbreed zagen we het effect dat steeds meer partijen zich onderdeel voelden van LNOS25. Zoals vacatures die gedeeld werden met logo LNOS25, de Onderwijsstad praalwagen op 3 oktober, de medaille Singelloop met inscriptie LNOS25, de Historische Vereniging Oud Leiden die een Onderwijsstad magazine uitbracht. De legacy van LNOS25 is op zich een vorm van verbinding creëren met elkaar.

Het viel ons op dat er bij meerdere evenementen een vaste groep mensen elkaar steeds tegenkwam bij evenementen. Vooral lokaal, landelijk is effect beperkt gebleven. Voor toekomst is het goed om na te denken over hoe je andere mensen kunt benaderen door persoonlijke benadering, ambassadeurs op pad sturen en verhalen delen.

Evenement: Opening nationale gelijke kansenweek

Wethouder gemeente Leiden

1. Eerstegraads impact: Kennis & Bewustzijn

Gelijke kansen is typisch een onderwerp dat overheid en onderwijs samen oppakken. Het partnerschap in het organiseren van dit evenement kwam ook goed naar voren en heeft de onderlinge band versterkt.

De kennis en het bewustzijn bij Leidse professionals is vergroot door vanuit de bril van een kind en/of jongere te kijken naar waar iemand tegenaan loopt. Door met elkaar naar een casus te kijken, konden we ons beter verplaatsen in waar elke organisatie tegenaan loopt.

2. Tweedegraads impact: Houding & Gedrag

We leerden anders te kijken naar onze eigen rol en welke impact dat heeft. We leerden hoe we onszelf meer 'vakbekwaam' konden voelen en daardoor ook heft in eigen hand nemen.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Er is bewustzijn gecreëerd in anders kijken en anders handelen en wat we hierin in de context kunnen veranderen. We deden dit ook samen met OCW waardoor het partnerschap met OCW is versterkt.

Evenement: Nacht van de Leraar

Bestuurder VO

1. Eerstegraads impact: Kennis & Bewustzijn

Iedereen is zich ervan bewust wat er digitaal gaande is en iedereen is zoekende. Hoe gaan we dat doen? Hoe pakken we dit individueel aan als mens en als groep.

2. Tweedegraads impact: Houding & Gedrag

Ik ben alert geworden hoe ik mijn docenten, maar ook thuis met mijn kinderen en kleinkinderen, hen begeleid richting de toekomst. Zonder ze bang te maken en wel lef en kritische blik mee te geven.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Ik ben me bewust geworden dat we samen de vraag kunnen stellen: Wat kunnen we (medewerkers, ouders en leerlingen) als school doen om de samenleving hierin te begeleiden?

Evenement: Boekpresentatie 'Breedvormend onderwijs'

Docent hbo

1. Eerstegraads impact: Kennis & Bewustzijn

Ik ervaarde dat er geen recept is voor breedvormend onderwijs. Ik leerde de bouwstenen van breedvormend onderwijs kennen en werd me bewust dat ze overal kunnen zijn. Ik ervaarde dat de leraar centraal staat. De leraar maakt het verschil.

2. Tweedegraads impact: Houding & Gedrag

Het is de kunst van het 'laten'. We hoeven ook binnen onze faculteit niets uit te rollen. Door dit gesprek ervaarde ik nog meer samenwerk kansen met andere partners.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Tijdens de boekpresentatie zag ik dat de sfeer ontspannen was, inhoudsvol en uitnodigend was. Voor sommige deelnemers (bestuurders, leraren en studenten) was het verwarrend. Dit vraagt om samen ons bewustzijn verder te ontwikkelen. Dat neem ik mee terug naar onze faculteit.

“Tijdens het kansengelijkheid spel moesten we ons verplaatsen in een andere organisatie, ik zag dat het begrip en betrokkenheid naar elkaar creëerde. Dit plantte direct een zaadje voor nieuwe initiatieven, **bestuurder Kinderopvang**

Evenement: Onderwijssymposium 'aan den oevers'

Sociaal ondernemer en docent hbo

1. Eerstegraads impact: Kennis & Bewustzijn

Tijdens het congres ontstond bij deelnemers een duidelijke bewustwording dat maatschappelijke verandering niet alleen ontstaat door grootschalige campagnes, maar juist door echte ontmoeting en aandacht voor elkaar. De manier waarop het symposium was ingericht, met ruimte voor dialoog en samenwerking – onder andere met jongeren – maakte deze ervaring concreet. Voor verschillende deelnemers werd hierdoor opnieuw zichtbaar hoe belangrijk thema's als brede vorming zijn binnen onderwijs en samenleving. De samenwerking met jongeren werkte inspirerend en wakkerde bij sommigen opnieuw de motivatie aan om verdere stappen te zetten op dit gebied.

2. Tweedegraads impact: Houding & Gedrag

De opzet van het symposium droeg bij aan een open en ontspannen sfeer waarin deelnemers beter naar elkaar luisterden en elkaars perspectieven serieus namen. Deze houding stimuleerde een constructief gesprek over gezamenlijke uitdagingen in onderwijs en samenleving.

In de gesprekken werd duidelijk dat er onder deelnemers een breed gedeeld gevoel bestaat dat brede vorming meer aandacht verdient. Door dit gezamenlijk te erkennen ontstond niet alleen meer begrip, maar ook een gedeelde bereidheid om hier actief mee verder te gaan.

3. Derdegraads impact: Sociaal-culturele effecten

Op een dieper niveau droeg het congres bij aan een beweging waarin samenwerking, verbinding en waardering centraal staan. De ervaring van deelnemers werd omschreven als een verschuiving van "tegenover elkaar staan" naar een houding die meer gericht is op verbinding en gezamenlijke ontwikkeling. Deze beweging krijgt ook een concrete vertaling in de regionale samenwerking. Binnen de Leidse Onderwijstafel en het netwerk LEF is brede vorming inmiddels benoemd als een belangrijke gezamenlijke zichtlijn. Daarmee ontstaat een gedeelde richting voor onderwijs- en samenwerkingsinitiatieven in de regio, waarin partners samen werken aan een toekomstgericht en breder perspectief op leren en ontwikkelen.

Evenement: LAIDENfest

Docent hbo

1. Eerstegraads impact: Kennis & Bewustzijn

Door mijn deelname aan het LAIDENfest heb ik meer kennis en bewustzijn opgebouwd rondom AI in het onderwijs.

2. Tweedegraads impact: Houding & Gedrag

Door de kennis die ik heb opgedaan bij het LAIDENfest heb ik direct de stap gezet naar de MR van de VO-school waar ik betrokken ben. In de MR heb ik deze kennis besproken en samen hebben we AI nu op de agenda van deze school gezet.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Door deelname aan het LAIDENfest en de bespreking in de MR van de VO-school is de urgentie bij mij aangewakkerd en ben ik me bewuster geworden dat we dit samen moeten oppakken.

Evenement: Kennisfestival Leiden Healthy Society Center

Radiomaker

1. Eerstegraads impact: Kennis & Bewustzijn

Ik heb veel kennis opgedaan door boeiende 10-minuten workshops.

2. Tweedegraads impact: Houding & Gedrag

Door de laagdrempelige manier van kennis delen over gezondheid en mentaal welzijn heb ik nieuwe gasten voor mijn radioprogramma en podcast gevonden en deze uitgenodigd in de studio voor het programma Kennismakers van radio Sleutelstad.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

Dat vind ik lastig te benoemen. Er waren niet veel mensen bij het festival door dat het op een zomerse zaterdag was.

Evenement: Innoveren met LEF

Docent mbo

1. Eerstegraads impact: Kennis & Bewustzijn

Ik kwam om inspiratie en informatie op te halen over de projecten in deze subsidie. Ik kwam veel bekende gezichten tegen en dit geeft direct verbinding en leverde nieuwe connecties op met wie we onze plannen samen kunnen gaan vormgeven.

2. Tweedegraads impact: Houding & Gedrag

Na deelname aan innoveren met LEF zijn er veel vervolggesprekken geweest die mogelijk leiden tot een nieuwe projectaanvraag in samenwerking met alle mbo-partners. We willen samen een programma ontwikkelen aan de voorkant van de stageperiode van studenten om studenten beter voor te bereiden op hun stage, zodat ze meer leeropbrengsten realiseren.

3. Derdegraads impact: Sociaal Culturele Effecten

We hopen dat studenten door dit nieuwe programma gaan ervaren dat ze makkelijker gaan starten aan hun stage.

Evenement: LIFF (Leiden International Film Festival)

Docent hbo en po

1. Eerstegraads impact: Waardering & betrokkenheid

Tijdens het LIFF organiseerde het LEF in samenwerking met Leiden Global, Universiteit Leiden en het LIFF de dialoogmiddag Radical. Twee experts van universiteit Leiden waren aanwezig om duiding te geven aan de film vanuit expertise op het gebied van Latijns-Amerika en Internationale Kinderrechten. Een ontroerende film met een mooi nagesprek met de experts in dialoog met de zaal. De filmmiddag tijdens het LIFF maakte dat het publiek geraakt werd door de film. De aanwezigheid van twee experts van de Universiteit Leiden gaf het nagesprek een sterke inhoudelijke basis. De zaal luisterde aandachtig, stelde vragen en ging actief in gesprek met de experts. De waardering was voelbaar, deelnemers noemden de middag inspirerend en betekenisvol door de combinatie van film en de duiding. Zo ontstond een directe, gedeelde betrokkenheid bij het thema onderwijs(on)gelijkheid. Een film die elke docent gezien moet hebben, was de conclusie van een deelnemer uit de zaal.

2. Tweedegraads impact: Houding & gedrag

De film en de reflecties van de experts zorgden ervoor dat de deelnemers meer gingen kijken naar talent, kansenongelijkheid en de rol van onderwijs in kwetsbare contexten. Door duiding vanuit Latijns-Amerika expertise en internationale kinderrechten kreeg het publiek nieuwe perspectieven aangereikt op bestaande onderwerpen zoals leren, kansengelijkheid en de belangrijke rol van een goede docent. Aanwezigen gaven aan dat zij door de film en de gesprekken anders naar hun eigen onderwijs- of werkcontext keken.

3. Derdegraads impact: Sociaal culturele effecten

Deze filmmiddag draagt bij aan een bredere maatschappelijke bewustwording rondom gelijke kansen en kinderrechten. De film leidt tot de vraag wat er nodig is om kinderen echt centraal te zetten in het onderwijs en niet het heersende systeem. Deelnemers namen deze inzichten mee terug naar hun organisaties en netwerken, waardoor het gesprek over kansengelijkheid en talentontwikkeling wellicht verder wordt gestimuleerd.

'Ik ben geraakt door de film Radical tijdens het LIFF. Het nagesprek hielp mij te duiden wat mij raakte. Door het georganiseerde nagesprek door het LEFervaarde ik een gedeelde betrokkenheid bij het thema onderwijs (on) gelijkheid en heb ik nieuwe contacten gelegd.

Docent onderzoeker Universiteit Leiden